

Maica Stareță Stavroforă Emanuela OPREA

Maica Tecla FUIOAGĂ

PAGINI DIN ISTORIA MĂNĂSTIRII DINTR-UN LEMN (I)

Mănăstirile și bisericile, case ale Lui Dumnezeu, au fost și vor rămâne acele locuri unde oamenii vin să se unească cu Dumnezeu, făcându-se părtași și beneficiari ai tainelor și rugăciunilor Bisericii. Fiecare locaș își are istoria și particularitățile lui, fiind unic prin început și desăvârșire.

Așezată în apropierea pitorescului oraș Râmnicu Vâlcea, Mănăstirea Dintr-un Lemn poartă în spate o istorie de peste cinci veacuri și amintirea a mii și mii de pelerini care i-au călcat de-a lungul vremii pragul, spre a se bucura de moștenirea lăsată de înaintașii noștri. Ea a avut o istorie, afectată în câteva rânduri de împrejurările vremurilor care s-au abătut asupra Olteniei. Cu toate acestea, ca un parcurs ciclic, Mănăstirea Dintr-un Lemn a redevenit astăzi o oază de liniște, lucrând spre mântuirea generațiilor ce-i trec pragul și își pleacă cu smerenie capetele în rugăciunea bisericii.

Locașul sfânt al Mănăstirii Dintr-un Lemn își are originea într-o Taină care este Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului. În cinstea ei s-a ridicat mănăstirea și a adăpostit-o ca pe cea mai de preț comoară, timp de peste cinci secole.

Potrivit unei vechi tradiții locale, Mănăstirea Dintr-un Lemn ar fi luat ființă în primele decenii ale secolului al XVI-lea, prin ridicarea în acest loc a unei bisericuțe de lemn din materialul unui „singur lemn – un bătrân și falnic stejar”, bisericuță ridicată în cinstea Icoanei Maicii Domnului, Icoană ce se păstrează și acum în biserica de piatră a acestei mănăstiri. În baza acestei tradiții, așezarea monahală poartă denumirea de Mănăstirea Dintr-un Lemn.

Cea mai veche mărturie despre mănăstire a fost consemnată în scris de diaconul Paul de Alep, care l-a însoțit pe Patriarhul Macarie al Antiohiei în călătoriile acestuia prin Țările Române, între anii 1653-1658. Paul de Alep scrie că: „În timpurile vechi trăia prin împrejurimi un Eremit, care deșteptându-se odată din somn, a găsit o icoană a Maicii Domnului atârnată pe un pom, care-i zise: «Dorința mea este ca tu să zidești pentru mine o mănăstire din acest pom». Eremitul se ridică, tăie arborele și începu cu acesta zidirea unei biserici pe care o acoperi și o construi numai cu lemnul acestui singur arbore”.

În călătoria sa întreprinsă pentru vizitarea mănăstirilor din eparhia Munteniei și a celor de peste Olt, Mitropolitul Neofit Cretanul (1738-1754), un mare apărător al drepturilor țăranilor de la care ne-au rămas prețioase însemnări istorice, geografice și etnografice, ne spune că la 29 iulie 1745 a poposit și la Mănăstirea Dintr-un Lemn, venind de la Craiova. Vorbind despre bisericuța de lemn, el scrie că „în zilele lui Alexandru Voievod la 7008 de la Adam (1500 d.Hr.), un păstor de oi cu numele Radu a mers acolo în pădure și s-a culcat la poalele unui stejar și în vis a văzut o dată și de două

Biserica de cărămidă

ori, fiindcă nu se supuse primei vedenii, o femeie frumoasă care îi zicea: «Scoală și taie acest copac și îmi fă biserică și eu îți voi fi ajutătoarea ta». Iar el, sculându-se a luat toporul și a început să taie stejarul și îndată ce a tăiat puțin coaja stejarului, și văzând icoana s-a spăimântat. După aceasta, scoțând sfânta icoană, a tăiat și despicaț stejarul, făcând o biserică numai din lemnele acestui stejar, și punând icoana Născătoarei de Dumnezeu în Biserică”.

Mitropolitul Neofit face legătura între numele de Radu însemnat pe o cruce de lemn de pe acoperișul bisericii și publică această însemnare, în românește, din care aflăm: „Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu îndemnarea Sfântului Duh, Amin. Ridicatu-s-au această sfântă cruce, unde este hramul Născătoarei de Dumnezeu, rugăciunea robului Radu, în zilele lui Ioan Alexandru”.

Existența stejarilor seculari, precum și a Icoanei Maicii Domnului de la Mănăstirea Dintr-un Lemn se constituie azi în probe de necontestat pentru adevărurile consacrate în legendă. Întemeierea schitului este datorată, așadar, unui

„călugăr râvnitor a sluji Lui Dumnezeu cu credință și cu totală dăruire, așa cum numai marii dăruțiți au făcut-o totdeauna pentru Biserică și pentru Neamul lor”. În vremea lui Paul de Alep mai existau „doi arbori enormi, se zice că sunt frați cu cel de-al treilea care a servit la construcție”. Aceștia au căzut cu timpul, doborâți de bătrânețe, dar ei vor fi fost aidoma celor patru stejari uriași ce se înalță astăzi în fața monumentului.

Faptul că o biserică de lemn ar fi putut exista pe locul unde se înalță azi Mănăstirea Dintr-un Lemn și că ar fi fost făcută dintr-un singur copac este admisibil. Un calcul simplu arată că, într-adevăr, dintr-un stejar ca cel de azi se poate ușor clădi o biserică având dimensiunile lăcașurilor mai mici din regiune, inclusiv, cum precizează Paul de Alep, șindrila.

Actuala biserică de lemn nu este cea originală. „Biserica a fost refăcută din temelie de cel puțin două ori, odată în 1733 și a doua oară, după ce «au ars din întâmplare», în 1814, fără a mai menționa restaurările ulterioare, printre care și acelea efectuate în zilele noastre”.

Biserica de lemn existentă astăzi este așezată, pe locul celei vechi, de lancu, ginerele lui Constantin Socoteanu, ruda episcopului Grigore Socoteanu (1777). Căci „Dumnealui cocon lancu zeț căminar Constantin, văzând că biserica, adică bolnița sfintei mănăstiri au ars din întâmplare, au cugetat pentru dragostea mănăstirii lui Dumnezeu și cu toată cheltuiala sa de iznoavă au făcut altă biserică, tot în acel loc”. Putem presupune însă că monumentul nu diferă, în linii mari, de prima construcție, el fiind reprezentativ pentru tipul de biserică de lemn din regiune, socotit ca cel mai apropiat tip autohton. „Este o biserică de lemn de stejar, pe o bază de zidărie de cărămidă, pardosită în interior și în pridvor cu cărămizi pe lat și învelită cu șindrila”.

Biserica de lemn, lucrată în bârne groase de stejar, încheiată în coadă de rândunică, are o formă dreptunghiulară, cu absida altarului decroșată, cu o lungime de 13 metri pe o lățime de 5,50 metri și înaltă de aproximativ 4 metri. Stâlpii pridvorului, lucrați la strung, sunt mai recentți. Alte elemente decorative caracteristice sunt brâul în chip de funii răsucite, cioplit chiar în grinda respectivă, și banda de creștături ce subliniază marginea superioară a tălpilor. În interior, biserica este acoperită cu obișnuita boltă cilindrică, terminată la absidă prin panouri curbe sprijinite pe nervuri. Se remarcă tâmpla artistic lucrată în lemn de tei de culoare naturală, nevopsit și fără nici un alt ornament bogat, în afară de sculpturile migăloase, frumos proporționate care o umplu în întregime; acestea poartă o singură inscripție, „1814”, care determină precis timpul când a fost așezată.

Fiind lipsită de fumul zilnic al lumânărilor, slujba făcându-se în biserica mare de jos, lemnul și-a putut păstra culoarea frumoasă.

Tâmpla este lucrată în lemn de tei, iar tot ce este sculptat pe ea are o anumită simbolistică. Pe Ușile Împărătești și pe stâlpii care împrejmuiesc icoanele împărătești se pot observa diferite motive florale. Ușile diaconești lipsesc, ele fiind înlocuite cu perdele. Deasupra Ușilor Împărătești este sculptat Iesei – tatăl proorocului David, din a cărui seminție s-a născut Mântuitorul Iisus Hristos, iar din coasta lui crește un butuc de viță de vie care se extinde de-a lungul tâmplei, simbolizând genealogia Mântuitorului. Frunzele de stejar sculptate simbolizează copacul din care a fost făcută biserica. În partea superioară a tâmplei se pot observa, de o

parte și de alta a crucii, doi dragoni. Aceștia au capetele întoarse de la cruce și simbolizează forțele răului distruse prin răstignire. Tâmpla nu este pictată în întregime. Sunt pictate doar câteva icoane, printre care: Icoanele Împărătești, cu Maica Domnului și Mântuitorul. Tot în acest registru, în partea stângă este pictată icoana hramului Nașterea Maicii Domnului, iar în partea dreaptă este pictat Sf. Ioan Botezătorul. Ușile Împărătești nu sunt pictate.

Deasupra se află un registru cu icoane pe care se pot observa scene din viața pământească a Mântuitorului Iisus Hristos. Pentru că tâmpla nu a fost terminată, icoanele din partea superioară (unde ar trebui să fie Maica Domnului și Sf. Ioan) și sfânta cruce nu au fost pictate. Se pot observa doar locurile pregătite pentru pictură. Biserica nu a fost niciodată pictată, pereții fiind împodobiți cu icoane pictate pe lemn, donate de maici și de credincioși. Între pronaos și naos se află un perete despărțitor, împodobit pe o parte și alta cu icoane pictate pe lemn.

Pe vremea când Lancelot, călătorul francez a fost pe aici, se pare că cimitirul acesta era mult mai bogat, căci el redă într-o gravură o vedere a acestui cimitir remarcând astfel frumusețea crucilor și troițelor așezate pitoresc la capetele mormintelor umbrite de bătrânii stejari. „Din bătrânul stejar care mai întâi în scorbura sa, mai apoi transformată în Biserica Dintr-un Lemn, a adăpostit icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului, au rămas urmași în număr de cinci, care au astăzi vârsta de peste trei sute de ani”.

Paul de Alep în descrierile călătoriilor Patriarhului Macarie din Antiohia prin Principatele Române, spune că lângă Biserica de Lemn, în care a și oficiat o slujbă, se găseau în vremea aceea (1653-1658) doi arbori enormi, despre care se zice că sunt frați cu cel de-al treilea, care servise la construirea Mănăstirii Dintr-un Lemn. După cercetările făcute, cei doi stejari doborâți de bătrânețe au căzut, servind la diferite construcții. Stejarul de azi sunt descendenți direcți, fiind de o vârstă fragedă și dimensiuni neînsemnate pe vremea călătoriei făcute de venerabilul patriarh.

Dintre acei stejari, unul, cel așezat lângă poteca ce urcă din curtea mănăstirii spre bolniță, este cu deosebire important prin aceea că cuprinde în el o icoană pictată pe lemn, ce a fost în vechime agățată de arbore și acesta, crescând, a cuprins-o în lemnul său ca într-o ramă. „Datorită filiațiunii sale și faptului că cuprinde un obiect sfânt, stejarul acesta întotdeauna a fost socotit ca un arbore sfințit, spunându-se despre el că are calitatea de a face minuni. Grigore Alexandrescu, în Memorialul său de călătorie la mănăstirile de peste Olt la 1842, ne spune că maicile din mănăstire își aminteau că, la 1822, în vremea ocupației turcești, un turc, având trebuință de lemn, a vrut să și-l taie din acest stejar mai apropiat. I s-a spus turcului că nu se poate aceasta, fiind vorba de un copac sfânt și că fapta sa constituie o nelegiuire, dar turcul, neamintindu-și să fi citit pe undeva în Coran astfel de lucruri, s-a apucat să taie. La cea dintâi lovitură însă toporul îi sări din mână lovindu-l și el căzu mort”.

Deși nimeni nu a avut nici o vină de moartea turcului și căpetenia turcilor era convinsă despre aceasta, totuși pentru răscumpărarea omorului făcut de copacul proprietate a mănăstirii, aceasta a fost obligată la plata a 300 lei, bani pe care maicile i-au plătit turcilor.

„Tot Alexandrescu povestește că, la sosirea lui, a găsit patru doamne craivence care făcuseră Sfântul Pelerinaj

pentru deosebite pricini și au vizitat și minunatul stejar din care cu multă devoțiune au rupt câteva frunze, s-au închinat, le-au sărutat și le-au băgat în sân. Obiceiul acesta și credința în minunile ce ar avea calitatea de a săvârși acest copac se păstrează, căci și astăzi mai vin locuitori care iau din acest stejar frunze sau bucăți întregi din coajă, drept relicve”. [...] „Gros de aproape doi metri în diametru, înalt de 20 metri și măsurând 3,5 metri până la primele ramuri, coronamentul lui se întinde acoperind o suprafață de peste 4.000 mp.”. Între acest stejar și cimitir se află o improvizație după masa tăcerii făcută dintr-un stejar secular care s-a frânt.

Liniștea ce domnește în acest cadru mirific, la poalele pădurii, este umplută de cântările păsărilor ce le imită pe cele ale îngerilor din Rai. Chiar amplasarea pe acest delușor, ne ridică deasupra a tot ce ne înconjoară. Cimitirul, atât de simetric poziționat în jurul bisericuței, ne amintește că pășim pe un loc sfânt, în care odihnesc trupurile monahiilor și ale preoților slujitori ai acestui sfânt locaș. Deja ne ducem cu gândul la viața veșnică și conștientizăm atât de bine cât de trecătoare este această viață – doar o pregătire pentru cea de dincolo. Stejarul secular stă de straajă la umbra bisericuței și au să ne povestească atâtea minuni care s-au petrecut de atâtea secole. Ei sunt mărturia incontestabilă a posibilității ridicării bisericuței dintr-un singur arbore.

La o primă vedere, prima întrebare ce se ridică din partea oricărui dintre noi este una legată de planul acesta pământesc, care, vom vedea că are putere insuflată de la Duhul Sfânt de a ne ridica dinspre materie înspre cer: „Cum s-a putut face o asemenea construcție dintr-un singur copac?”. Un prim răspuns ni-l dau chiar stejarii seculari plini de măreție și umbră, care îi pot sta mărturie unui ochi cât de cât priceput. Ca să desfaci un astfel de stejar în cele câteva zeci de bârne ale unei construcții solide, cu tălpi și acoperiș cu tot, nu e trebuință de o minune. Arborii de acum sunt doar urmașii celor de demult, între care vor fi fost unii și mai trupeși.

Reconstituind întregul cu ajutorul părții, ușor îți dai seama că din uriașul arbore s-ar fi putut face nu una, ci mai

multe construcții chiar. La urma urmei, este o problemă de tehnică meșteșugărească, iar pentru asta nu trebuie invocat un miracol. Știm că în jurul acestui locaș s-au creat câteva legende. Acestea au pornit de la cea originală, pe care o cunoaștem de la Paul de Alep, acest sirian care a călătorit mult prin Țara Românească – în vremea lui Matei Basarab – care a fost martorul atâtor evenimente și căruia istoriografia noastră îi datorează atât de mult. Jurnalul său de drum consemnează, printre altele, și legenda potrivit căreia un călugăr a găsit într-un stejar o icoană a Maicii Domnului care i-a poruncit ca din acel arbore să ridice o biserică, ceea ce el a și făcut, folosind lemnul copacului. Tot după tradiție, icoana a fost pogorâtă în biserică cea nouă zidită de Matei și Preda, unde se află și astăzi, înconjurată de o imensă venerație.

O altă întrebare care s-ar putea ridica este: de ce i s-a spus călugărului să facă lăcașul numai dintr-un singur stejar și nu din mai mulți, la alegere sau întâmplare? Mai întâi, mănăstirea ia ființă din poruncă dumnezeiască. În al doilea rând, stejarul în care se află o icoană nu mai este un copac oarecare, ci un copac sacru, ale cărui rădăcini marchează un topos sacru; el este un țărșuș divin. În mentalitatea arhaică primul act pe care îl săvârșea șeful unei familii de „descălători” este acela „de a bate țărșușul”, însemnând astfel un centru în jurul căruia urma să se întemeieze gospodăria. Cu un capăt spre cer și cu altul spre inima pământului, țărșușul devenea „o axis mundi”, simbol nu numai al stabilității ci și al bipolarității umane – teluric, divin – uman. Cu atât mai puternică e semnificația stejarului din legenda noastră. Astfel lemnul arborelui sacru se preface în navă plutitoare spre eshaton, o navă nu numai sfințită, dar și sfântă prin ea însăși, unitară, neîmpărțită și nedespărțită, avându-L la cârmă pe Iisus Hristos Care, oriunde S-ar afla, e pururi în centru.

Însăși forma bisericii este aceea de navă și imediat ne duce cu gândul la asocierea cu viața noastră, care întotdeauna a fost asemuită cu o mare învăluită de valuri, pe care omul e nevoit să o străbată cum poate. Biserica însă ne oferă șansa unei certitudini, constituindu-se ea însăși într-o

Iconostasul bisericii din lemn sculptat în esență de tei

corabie care, cârmuită de Însuși Iisus Hristos, ne poartă pe noi credincioșii dinăuntru către limanul cel neînvințat. A ne afla în această navă înseamnă a ne face părtași la drumul către veșnicie, a participa la o lume nouă în care Hristos este Cărmaciul. Pătrunși de harul Sfântului Duh, ni se dezvăluie dincolo de aparență o semnificație bogată, menită să ne facă participanți activi la această lume.

„Inima” Mănăstirii Dintr-un Lemn este însăși Biserica Dintr-un Lemn. Aceasta însă și-a manifestat proprietățile strălucirii divine, dând naștere celei de-a doua biserici de zid. Din preaplinul său harul s-a revărsat în împrejurimi, dând rod din belșug. Așa cum în viața duhovnicească există mai multe trepte, tot astfel ni se deschide și nouă această împărăție, din treaptă în treaptă, urcând către desăvârșirea în Hristos. Fără a înțelege că există vreo diferență între cele două registre, acestea se reunesc în misiunea pe care o au, izvorând cronologic și mistic una din cealaltă.

Domnitorul Matei Basarab este reprezentat în tabloul votiv de la intrarea în biserică, în pisania pe care Ștefan Cantacuzino a așezat-o în 1715, după renovarea sfântului locaș, dar și în pomelnicul scris de Dionisie, ecleziarhul Mitropoliei din București, în 1804. Respectivul document afirmă că lavra „iaste zidită și înălțată din temelie de răposatul [...] Matei Basarab Voievod care din toată osârdia a miluit-o și a înzestrat-o cu moșii, cu țigani, cu dobitoace, cu scule, cu sfinte vase și odăjdii, împodobindu-o cu zugrăveli de mare cuviință”. Un raport austriac fixează data ctitoriei lui Matei Basarab în anul 1635.

Însă Paul de Alep care vizitează mănăstirea în 1657 afirmă că ea a fost ctitorită în urmă cu 20 de ani de un mare dregător, care „plăcându-i această biserică de lemn (despre care vorbesc și legendele), o lasă în vârful dealului și zidi din jos o altă mănăstire mare de piatră pentru călugărițe, cu o biserică splendidă. Paul de Alep întărește prin documente că adevăratul ctitor al bisericii de zid este Preda Brâncoveanu. Astfel arată că acesta a donat mănăstirii, la momentul ctitoririi ei, șapte moșii. De asemenea, în timpul răscoalei seimenilor (trupele mercenare ale domnitorului Matei Basarab) actele mănăstirii au fost luate de aceștia din casa boierului și puse pe foc: cărțile și hrisoavele și zapisele sfintei mănăstiri au fost în casa boiarului domniei mele Preda dvornicul. Apoi, pe vremea când s-au ridicat clăcașii și dorobanții și seimenii, de au tăiat boiarii și au jefuit carele tuturor boiarilor, ei au luat cărțile toate și zapisele din casa Predii dvornicul de le-au băgat în foc”. Paul de Alep întărește toate aceste izvoare spunând că Preda Brâncoveanu care l-a și găzduit o vreme, „posedă mai multe mănăstiri, de la strămoșii săi dintre care cea dintâi este Mănăstirea Bistrița, apoi Mănăstirea Dintr-un Lemn”. O ultimă dovadă este adusă de Sf. Constantin Brâncoveanu, care afirmă într-un document din anul 1689 că această „sfântă mănăstire a fost înălțată din temelie ei de răposatul moșul domniei mele Preda Vornicul”.

Din toată această controversă reținem un fapt foarte sigur: în anul 1657, mănăstirea este terminată, iar Paul de Alep îi contemplă frumusețea. Ctitorul ei Preda Brâncoveanu va sfârși în chip tragic, ucis în 1658 de Mihail Radu, un domn sângeros care s-a văzut pe sine ca succesor al lui Mihai Viteazul și a încercat să lupte contra turcilor.

În forma ei actuală Biserica de zid prezintă, în linii generale, arhitectura epocii lui Matei Basarab. În comparație cu monumentele ridicate de Neagoe Basarab sau Constantin

Brâncoveanu, bisericile rămase de la Matei Basarab sunt mai simple; stilul lor este mai modest, mai apropiat de cel popular, mai ușor de înțeles. În decorul acestor monumente se urmărește mai ales utilul și nu grandiosul. Armonia proporțiilor însă și decorul îngrijit le dă monumentalitate și frumusețe. Privită sub aspect arhitectural, Biserica de zid a Mănăstirii Dintr-un Lemn are planul trilobat și „altarul octogonal”. Biserica era, la origine, fără pridvor și avea 30 de metri aproximativ în partea ei mai largă, adică în dreptul absidelor laterale. Forma planului era neregulată, asimetrică și rău trasată. Ea nu avea la început decât un singur turn înalt spre naos. Spre altar nu se găsesc decât două nișe secundare, iar spre pronaos nu se vede nici o arcadă oarbă pe laturile dinspre nord și sud, așa cum sunt bisericile care urmează tradiția planului sârbesc. „Bolta altarului nu este a planului simplu, ci o parte a bolții este mai ridicată întocmai ca la bisericile de la Ostrov și de la Mănăstirea Valea, din veacul al XVII-lea”.

Decorul exterior este și el destul de neregulat, fridele inegale care decorează fațada au arcurile în „cărămidă aparentă”. Brâul format dintr-un toc așezat pe un fris de cărămizi în zimți, poate să fi fost și el la origine în cărămidă aparentă. Ferestrele au frumoase chenare de piatră inspirate de la acelea ale Bisericii Stelea. Ușa pare a fi din aceeași epocă cu pridvorul; ea face parte din noul stil al veacului al XVIII-lea.

La mănăstirea noastră, din pictura de la 1635 și din aceea de la 1684 a pridvorului nu se mai păstrează decât chipul Maicii Domnului din timpanul intrării în pronaos, precum și inscripția greacă a zugrăvilor din 1684, în frunte cu vestitul Constantinos („Constantinos, Panaiot, Ioan și Ion zugravi”), de pe capitelul semicoloanei nord a pridvorului. Pictura în pronaos a fost restaurată în 1841.

În biserică de zid sunt două policandre: primul de la Șerban Cantacuzino și ultimul de la Constantin Brâncoveanu (1695), lucrat la Veneția și donat de Doamna Maria. Icoana Maicii Domnului, cele două policandre, cele șase sfeșnice de alamă, cele trei icoane mari împărătești, celelalte din catapeteasmă și 36 de icoane mici (praznicare), pictate în 1839-1840 de zugravul Gheorghe Gherontie de la Hurezi, reprezintă tezaurul de artă și împodobesc biserică mare a mănăstirii.

În această biserică, în partea dreaptă, în spatele jilțului arhieresc este așezată la 1734 o piatră funerară, astăzi expusă la colecție, deasupra mormântului în care se găsesc osemintele Doamnei Maria și ale lui Șerban Basarab, mort la 1725, ale lui Gheorghe Cantacuzino, fiul lui, ale lui Șerban și Grigore, fii lui Gheorghe baron Vlaso și a doamnei Bălașa Cantacuzino, sora lui Gheorghe Cantacuzino.

Următorul domnitor care își pune amprenta asupra Mănăstirii Dintr-un Lemn este Șerban Cantacuzino, care, la 27 de ani după ctitorire, va modifica ferestrele bisericii, o va pardosi cu lespezi de piatră și îi va adăuga un pridvor.

Succesorul său în scaun – Constantin Brâncoveanu – va purta de grijă mănăstirii în chip deosebit. Îl va lega de ea nu numai o datorie de credință, ci și faptul că fusese zidită de bunicul său. Însemnările sale de drum arată că se oprea la Dintr-un Lemn atunci când trecea la ctitoria sa de la Hurezi.

Multe din odorele mănăstirii sunt, de altfel, donații ale domnitorului martir. Cronica ne spune că în 1695 „au mers la Mănăstirea De un Lemn și de acolo la Mănăstirea Argeșului, pre care sfinte mănăstiri le-au mai adaos Măria sa și le-au

întărit cu mile și cu podoabe scumpe de biserică”. Ștefan Cantacuzino, cel care a urzit alături de tatăl său pieirea brâncoveanului și care nu a stat pe tronul Țării Românești nici doi ani de zile, va repicta biserica mănăstirii, va construi o turlă peste pronaos și va termina casa stăreției mănăstirii. Vodă va înlocui și vechea pisanie în care ctitorul Preda Brâncoveanu dispăre pentru a lăsa locul lui Matei Basarab. Tablourile votive originale, care au fost șterse odată cu renovarea bisericii, au fost de asemenea înlocuite cu cele ale lui Matei Basarab. Din pizmă față de vărul său Constantin Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino a mascat toate urmele care îl indicau pe Preda Brâncoveanu drept ctitor al mănăstirii.

Când intri în biserica de piatră prima realitate – care te izbește efectiv – este prezența maiestruoasă a Icoanei Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului care atrage an de an sute de mii de pelerini. Unică în țara noastră prin iconografie, tipologie și stil, Maica Domnului cu Iisus copil prezintă un deosebit interes artistic. Cu veacuri în urmă, în jurul ei s-au legat legende, consemnate încă din secolul al XVII-lea de Paul de Alep. Dar și în veacurile următoare atenția unor oameni de cultură s-a oprit asupra acestei interesante opere de artă.

Atât legenda, cât și diferitele datări ale icoanei de către specialiști sunt mai mult derutante. Cele câteva variante ale legendei, așa cum au fost consemnate sau cum mai sunt narate și astăzi, concordă în linii generale. Însă ele nu ne sugerează vreun fâgaș de cercetare. O scurtă notiță a lui Virgil Drăghiceanu, din anul 1921 ne spune că icoana a fost adusă de la Mănăstirea Gura Motrului (jud. Mehedinți), fără a preciza de unde are această informație. Chiar dacă nu putem verifica sursa ei, ea trebuie luată în considerare, pentru motivul convergent părerii noastre privind spațiul și mediul în care a fost creată.

Cu privire la datarea icoanei, părerea specialiștilor care au cercetat-o, chiar a unora cu nume prestigioase în domeniu, sunt contradictorii, atribuind-o unor epoci artistice ce depășesc total durata de un mileniu. Istoria Sfintei Icoane Făcătoare de Minuni este destul de neclară, datările specialiștilor oscilând între secolul al IV-lea și secolul al XVI-lea. Astfel, Andre Grabar, vizitând mănăstirea în anul 1929, propune datarea ei cu secolul al IV-lea, considerând că a fost pictată la Mănăstirea Theotokos din Grecia după una din icoanele pictate chiar de Sf. Ap. Luca, Maria Ana Musicescu și D. Năstase o datează în secolul al XV-lea, iar I.D. Ștefănescu o atribuie celei de-a doua jumătăți a veacului al XVI-lea sau, în cel mai fericit caz, limitei dintre secolele al XV-lea și al XVI-lea.

Ferecătura de argint care o îmbracă încă din anul 1812, lăsând vederii doar fețele personajelor, precum și acoperirea cu metal a spatelui icoanei, îngreunează cercetarea. Mitropolitul Neofit, vizitând mănăstirea la 29 iulie 1745, primul după știința noastră care o cercetează, consemnează că icoana mai păstra la acea dată o inscripție din care se mai putea descifra: „... mâna lui Damaschin”; Alexandru Odobescu scrie: „Am dezbrăcat icoana cea mare de fața ei de argint și am văzut că pe o parte e zugrăvit pe pânză Judecata din urmă, cu numirile scrise sârbește, iar pe cealaltă Maica Domnului, zugrăvită pe lemn și stricată cât se poate. Numai obrazul Maicii Preciste e mai bine conservat”. I.D. Ștefănescu relatează că, în afara personajelor principale, mai apar arhanghelii Uriil și Rafail, precum și figurile marginale a opt profeți.

Conform tradiției erminiei ortodoxe, există patru tipuri

de icoane ale Maicii Domnului:

1. Maica Domnului stând pe tron, în care Fecioara Maria este așezată în poziție frontală, ținându-l pe Mântuitor la piept. Hristos are în mână un sul, iar cu cealaltă binecuvântează. De regulă, în dreapta și în stânga tronului sunt reprezentați îngeri sau sfinți care se închină Pruncului.

2. „Oranta” este unica reprezentare în care Fecioara Maria apare uneori singură, deși acest lucru se întâmplă areori pentru că, în tradiția ortodoxă Maica Domnului este valorizată doar ca și călăuzitoare către Fiul său. În acest tip de icoană Născătoarea de Dumnezeu apare cu mâinile ridicate la rugăciune; când în icoană este reprezentat Mântuitorul acesta este circumscris în lăuntru Fecioarei.

3. „Odighitria” (care arată calea) este cea icoană în care Fecioara Maria privește către Prunc către care arată cu mâna dreaptă. Hristos ține cu mâna stângă sulul Sfintei Scripturi și binecuvântează cu mâna dreaptă. Potrivit tradiției acesta este tipul de icoană pe care l-a pictat Sf. Ap. Luca.

4. „Eleusa” sau Mângâietoarea este tipul foarte bine reprezentat de către Icoana Fecioara din Vladimir, de origine grecească. În acest tip de icoană există o mare intimitate a Maicii Domnului cu Pruncul său. Fecioara Maria își lipește practic obrazul de Mântuitorul care o îmbrățișează foarte strâns.

Din punct de vedere iconografic, Icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Dintr-un Lemn este rezultatul asocierii acestor tipuri de icoane. Fecioara Maria are o figură maiestruoasă, dar privirea ei este plină de blândețe. Felul în care sunt pictați ochii, atât ai ei, cât și ai Mântuitorului, dau această atmosferă afectuoasă, tandră, am putea spune. Fecioara este îmbrăcată într-un veșmânt dintr-o singură culoare, în vreme ce Hristos poartă două – simbol al celor două firi. Maica Domnului îl ține pe Prunc cu mâna stângă, în vreme ce mâna dreaptă arată către El. Hristos o binecuvântează cu dreapta, iar cu stânga ține un sul cu Sfânta Scriptură. Sus, de o parte și de alta stau doi Arhangheli, Uriil și Rafail, care se înclină către Maică și Prunc. Mai jos, în părțile laterale ale icoanei, sunt reprezentați un șir de profeți.

Icoana este pictată și pe spate, cu Înfricoșata Judecată, Hristos stă pe tronul slavei Sale dintru veșnicie; chipul Lui este grav, dar brațele Sale, pe care se văd semnele cuielei, sunt deschise a îmbrățișare, semn că Domnul îi așteaptă pe toți la mântuire. Chiar lângă El sunt reprezentați Sf. Ioan Botezătorul și Maica Domnului în poziția caracteristică tuturor icoanelor de tip Deisis – cu ambele mâini arătând spre Mântuitor. În spate, cetele îngerești populează spațiul Împărăției. La picioarele tronului se află o balanță pe care sunt cântărite sufletele oamenilor. Un Înger purtător de sulită, pictat în partea din dreapta jos, împunge un demon. Se zăresc sufletele celor care nu s-au mântuit împreună cu demonii, care populează registrul de jos al icoanei și care alcătuiesc iadul, în contrast cu cerul de deasupra. Este interesantă această alăturare, a Maicii Domnului, pe de o parte, și a Înfricoșatei Judecăți pe de alta; cele două teme mari ale mântuirii; pedeapsa pentru păcatele săvârșite față în față cu milostivirea divină. Această reunire nu este întâmplătoare. Ascetica și mistica ortodoxă insistă atât pe conștiința păcatului (cine e drept între cei purtători de trup?) cât și pe nădejdea mântuirii.

Maica Domnului a săvârșit în Mănăstirea Dintr-un Lemn nenumărate minuni. Oamenii obișnuiesc să spună că Icoana

ei este „Făcătoare de Minuni”. Dar nu lemnul în sine sau pictura Prea Sfintei Fecioare sunt cele care vindecă bolile oamenilor și le alină durerile, ci chiar Dumnezeu, prin rugăciunile Maicii Sale, care este prezentă personal, deși nevăzut, în mănăstirea pe care o ocrotește.

Prima relatare a unei minuni care a ajuns până la noi s-a întâmplat cu Păuna Cantacuzino, noua doamnă a țării, cea care uneltise împreună cu soțul ei, Ștefan Cantacuzino, înlăturarea din scaun al lui Constantin Brâncoveanu și trăsese toate sforile la Constantinopol pentru a obține condamnarea acestuia la moarte. Era deci responsabilă pentru suplicii prin care trecea acest voievod martir. Miracolul s-a petrecut pe 15 august 1714. La Istanbul, Vodă este închis de aproape cinci luni. Fusesse torturat ca să spună unde își ascunde comorile, iar la o parte din suplicii fuseseră obligați să asiste și membrii familiei. Doamna Păuna știa desigur, prin ce trece fostul domnitor pe care ea cu soțul ei îl înlăturase practic din scaun. Putem presupune că, având remușcări, soția lui Ștefan Cantacuzino a venit dimineață pentru a asista la Liturghie. Spre sfârșitul slujbei a avut brusc, un acces de nebunie. A început să țipe, să geamă și să își sfâșie hainele de pe ea. E dusă în chilia Maicii Olimpiada, unde trăgea de obicei. După ce își revine povestește o scenă de coșmar: în timpul slujbei, privind la Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului a văzut aieva scena decapitării brâncovenilor. E remarcabil că martiriul acestora s-a petrecut cam la aceeași oră, „cu un ceas înainte de amiază”, după cum spun relatările celor ce au asistat la execuție. Deci doamna Păuna a fost silită de Maica Domnului să privească pe viu scena la care ea contribuise decisiv. Dar fărădelegea Cantacuzinilor nu se oprește aici. Furios, Ștefan Vodă va da ordin ca slujnica maicii Olimpiada să fie spânzurată, iar măicuța să fie zidită de vie la Mănăstirea Govora! Dumnezeu nu le-a ajutat însă acestor uzurpatori. La aproape doi ani de când se suie pe tron, Ștefan Cantacuzino este mazilit și, împreună cu tatăl său sugrumat la Adrianopole. Au pierit ei înșiși din ordinul aceluiași vizir care ordonase uciderea familiei Brâncoveanu.

O altă minune, de data aceasta din zilele noastre, s-a petrecut cu Maria Boștină, o credincioasă din Frâncești. Aceasta suferea de multă vreme de o boală care-i afectase picioarele. Nu se mai putea deplasa, astfel că mulți săteni au luat-o pe brațe și au adus-o la mănăstire, unde s-a rugat fierbinte Maicii Domnului, s-a spovedit și s-a împărțășit. Prea Curata a vindecat-o pe loc și drept mulțumire, a rămas în mănăstire câțiva ani.

Multe minuni s-au petrecut la mănăstirea noastră cu familiile care nu puteau avea copii și căroră Maica Domnului le-a dăruit prunci. O credincioasă din Popești – Vâlcea nu avea copii, dar se ruga Fecioarei Maria să se milostivească și de ea. Pe vremea aceea, la mănăstire slujea părintele Iosif Rusu, duhovnic cu viață sfântă. Femeia a venit de mai multe ori și, atunci când lăsa pomelnice și pomenea problema ei, promitea Lui Dumnezeu că, de va avea un copil, îl va închina bisericii și așa a și fost. A dobândit un băiețel care acum este preot.

Mari miracole s-au întâmplat cu cei care fuseseră diagnosticați cu cancer. În urma rugăciunilor Maicii Domnului către Fiul ei, s-au vindecat. O femeie care avea soțul bolnav de cancer, cu o tumoare situată între stomac și ficat, și-a adus bărbatul la mănăstire unde s-au spovedit și împărțășit amândoi. Până atunci fusese operat de trei ori, dar tumoarea

recidiva de fiecare dată. În urma vizitei la Dintr-un Lemn soțul acestei femei s-a vindecat deplin.

Minunile însemnate mai sus sunt doar o mică parte din cele săvârșite de Maica Domnului prin Icoana de la Mănăstirea Dintr-un Lemn. Însă cele mai multe dintre tămăduirile și lucrările minunate au fost acoperite de negura uitării, nefiind consemnate de nimeni în scris. Peste vreme a mai rămas doar pomenirea darurilor votive care au fost închinare chipului Preacuratei și despre care mai avem știință. Astfel se face că înaintea Icoanei au fost încredințate în semn de recunoștință: inele, inimi, ochi, picioare, mâini, lucrute în metale prețioase care se află în colecția de obiecte bisericești.

De mai bine de cinci secole inimile credincioșilor care vin la Mănăstirea Dintr-un Lemn au încredințarea vie că la capătul drumului toate nădejtile, toate suspinele și toate rugăciunile vor fi întâmpinate de chipul cel lin și primitor al Maicii Preacurate.

În acest noian de ani Mănăstirea Dintr-un Lemn a fost un punct de întretăiere a numeroase destine care s-au împletit cu istoria ei, au influențat-o sau au fost influențate de sfântul așezământ. Însă e greu să stabilești cine a dat și cine a primit, dar e sigur că toți s-au folosit de această răscruce a credinței.

Alături de ctitorii menționați mai sus și anume: Preda Brâncoveanu, Ștefan și Șerban Cantacuzino și, în mare măsură, Constantin Brâncoveanu, o altă personalitate care și-a pus amprenta asupra mănăstirii a fost generalul Paul Teodorescu, ministrul Aerului și al Marinei între anii 1938 și 1940. Restaurarea pe care el a organizat-o a dat naștere actualei configurații a ansamblului monahal. Povestea legăturii dintre marele bărbat de arme și mănăstirea noastră a început pe când Paul Teodorescu avea 50 de ani. Restaurase până la acea vârstă alte două lăcașe de cult din apropiere de București. Se spune despre el că a avut o logodnică pe care a iubit-o mult, dar cu care nu a apucat să se căsătorească pentru că aceasta a murit în tinerețe. După ce și-a înmormântat ființa iubită, generalul ar fi jurat să nu se mai recăsătorească, dedicându-se în schimb slujirii patriei și Lui Dumnezeu. Viața lui stă mărturie că a rămas singur până în momentul morții, ctitorind biserici și lucrând în armată. La București a trăit modest, împărțindu-și banii pe care îi primea drept salariu în trei: o parte o păstra pentru el, o parte o dădea unor săraci și o treia era destinată lunar familiei unui poștaș bolnav de cancer.

Generalul a ajuns la Mănăstirea Dintr-un Lemn pe când mergea la stațiunea Băile Govora, îngrijindu-se de astm. Atunci a asistat pentru prima oară la slujba de duminică și a vizitat întregul complex monahal care se afla în ruină. Profund întristat de această stare de lucruri, a conceput, după ce s-a întors la București, un plan de restaurare în care avea să implice pe lângă Patriarhie, Ministerul Culturii și Cultelor și Eparhia Râmnicului și Argeșului și Ministerul de Război împreună cu Prefectura județului Vâlcea. Lucrările au demarat în anul 1938, pentru aceasta îngrijindu-se să aducă 150 de militari din trupele Aviației și Marinei, care vor lucra pe parcursul a doi ani de zile. Cum soldații nu au încăput în mănăstire, parte din ei au fost cazați la familiile de gospodari din satele vecine. Realizarea acestor lucrări este cu atât mai impresionantă cu cât în acei ani, după o profundă criză economică, mulți bărbați au fost concentrați. Cu toate acestea, generalul Paul Teodorescu s-a asigurat că restaurarea decurge într-un ritm alert și supraveghea săptă-

mânal lucrările. S-a intervenit nu numai la cele două biserici ci și la palatul brâncovenesc, la clopotniță și la chiliile maicilor. Toate spațiile din incinta mănăstirii au fost pavate cu piatră de râu, iar aleea de la intrarea în mănăstire a fost delimitată cu dale de beton. Mare parte din aceste lucrări au supraviețuit până astăzi. O premieră pentru acele timpuri a constituit-o electrificarea mănăstirii. Pentru aceasta a fost amenajat un baraj de acumulare pe apa râului Otăsău, baraj care să deservească moara mănăstirii. La axul morii generalul a montat apoi un dinam care genera curent pentru iluminarea întregului complex monahal. Acțiunea a constituit o premieră pentru întreaga țară. Colonelul Victor Neghină își amintește că a participat, copil fiind, la restaurarea mănăstirii când, împreună cu colegii de școală, „mergeam în cârduri și strângeam piatră de râu, o făceam grămezi și îi ajutam pe soldați. Când seara se aprindeau becurile în incinta mănăstirii trăiam adevărate clipe de extaz. Pentru noi constituia o premieră. În acele momente, puține sate din România se puteau mândri cu curent electric”. Trebuie spus că generalul Paul Teodorescu nu ar fi realizat toate acestea fără sprijinul pe care Maica Stareță Paisia Vasilescu i l-a acordat.

Omul care și-a slujit țara și pe Dumnezeu a avut parte de un sfârșit pe măsură. Ultimii ani din viață, până în 1981, când a trecut la Domnul, i-a petrecut în mănăstire. Doarme acum, împreună cu viețuitorii acestui locaș sfânt, la umbra bisericiuței de lemn, în cimitirul ocrotit de umbra stejarilor seculari.

Cumpănind la deșertăciunea celor trecătoare și zăbovind cu înțelepciune asupra rostului acestei vieți pământești, în inima generalului Paul Teodorescu răsuna cu putere cuvinte de taină. Temeluindu-și ostenele lăuntrice pe aceste dumnezeiești graiuri, Paul Teodorescu a voit să aducă drept ofrandă înaintea Lui Dumnezeu și a neamului românesc adâncul său de rugăciune. Prin puterea suspinului său lăuntric, generalul pricepea nestatornicia și deșertăciunea celor pământești, iar inima lui tânjea după acel loc unde omul se întâlnește cu Dumnezeu și toate cele pământești capătă puterea dăinuirii prin strălucirea veșniciei.

Prin osteneala rugăciunii a aflat că acest loc lăuntric este tărâmul smereniei și l-a iubit foarte. Întru această dragoste și limpezime lăuntrică a priceput care este locul în care se cuvine să reinnoiască sălaș Dumnezeului Celui Viu, și astfel a fost aleasă Mănăstirea Dintr-un Lemn pentru a sluji drept temelie unei minunate jertfe de frumusețe și lumină.

Reînnoită, Mănăstirea Dintr-un Lemn ne grăiește prin podoaba zidurilor exterioare că „Împărăția Lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru” (Luca 17,21), iar prin alcătuirea sa interioară mărturisește că așa cum prin lumina turlor este îmbrățișată lumina, tot astfel și sfinții, prin împlinirea poruncilor evanghelice, îmbrățișează Lumina dăruită nouă de Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt. Restaurate ca străjuire și strălucire a sfântului altar, zidurile mănăstirii mărturisesc despre lumea lăuntrică din sufletul ctitorului.

Rămânând până azi neasemuit de frumoasă în alcătuirea și strălucirea sa, Mănăstirea Dintr-un Lemn propovăduiește ochilor inimilor noastre acea slavă ce nu poate fi țărnută nicidecum prin cuvinte omenești. Această negrită frumusețe izvorăște în chip văzut de pe masa sfântului altar, unde se săvârșește jertfa liturgică și unde în sfântul chivot odihnește Trupul Lui Dumnezeu – Cuvântul – Sfânta Euharistie.

Întreaga sârguință ctitoricească prin care a fost restaurat acest locaș năzuiește să îmbrățișeze razele dumnezeirii Lui

Hristos, izvodindu-se astfel o nemaiîntâlnită revărsare de frumusețe.

Cel care va trece porțile mănăstirii și întru răbdare va cuprinde cu privirea întregul ansamblu monahal rectitoric de generalul Paul Teodorescu, va simți că această ctitorie este o străvezie oglindire a Împărăției cerurilor.

Poate că permanența vieții călugărești în această obște este cel mai mare miracol făcut de Icoana Prea Curatei. După anii în care generalul Paul Teodorescu a muncit cu sârg pentru a renova întregul așezământ, se părea că Maica Paisia Vasilescu (stareță timp de patru decenii, între anii 1920 și 1966) venise vremea unei odihne binemeritate. Dar nu a fost așa. Regimul proaspăt instalat considera că „armata” în haine negre a lui Iustinian, așa cum erau denumiți monahii și monahiile din România, trebuie anihilată. Așa avea să apară, în 1959, celebrul decret care îi izgonea din mănăstiri pe majoritatea viețuitorilor. Așa s-a întâmplat și la Mănăstirea Dintr-un Lemn. Maicile au fost amenințate și, în cele din urmă, dezbrăcate de hainele cernite, îmbrăcate muncitorește și trimise acasă. Suferințele nu au încetat nici acolo. Parte din ele s-au angajat, o parte au rămas pe lângă gospodăriile părinților, dar Securitatea le amenința mereu, silindu-le să se căsătorească. Perfizi, la fel ca diavolul care le inspira acțiunile, comuniștii nu doreau ca mănăstirile să se golească. Acțiunea lor nu era numai politică. Ei știau că, atât timp cât fostele viețuitoare își respectă cele trei voturi – castitate, sărăcie și ascultare – cu haine negre sau nu, ele sunt monahii în adâncul inimii și de aceea, se pot întoarce oricând. Și așa s-a întâmplat în cele din urmă.

În urma aplicării decretului, în mănăstire nu mai rămăseseră decât câteva viețuitoare mai în vârstă, împreună cu părintele protosinghel Iosif Rusu, care întreținea nestinsă flacăra rugăciunii neîncetate pe altarul bisericii. După anul 1964 obștea a început să se refacă.

Noua Stareță, Epiharia Diaconeasa, care a condus mănăstirea între 1966 și 1982, a demarat un nou șantier de renovări. Atunci a fost racordată mănăstirea la rețeaua de iluminat public, a fost introdusă apa curentă și canalizarea și s-au consolidat contraforturile de susținere a edificiilor din partea de vest a bisericii mari. În ciuda prigoanei atee, maicile au depus eforturi și au zidit la fel de mult ca în perioadele în care statul proteja așezămintele monahale.

O perioadă de înflorire pentru mănăstirea noastră începe, din anul 1982, când Maica Stareță Emanuela Oprea preia stăreția de la Maica Epiharia. În acest cadru liber s-au demarat ample lucrări de reamenajare a edificiilor existente și s-au construit multe altele. Astfel, în ultimii ani noua Conducere a Mănăstirii Dintr-un Lemn în frunte cu Maica Stareță Stavrofora Emanuela Oprea, inițiază lucrări de o importanță majoră de restaurare și consolidare a mănăstirii în întregul ei ansamblu.

Lucrarea capitală este cea de consolidare și restaurare a bisericii de zid, lucrare ce a început în anul 2000 și s-a finalizat în anul 2003 cu tot sprijinul financiar și moral al Înalt-preasfințitului Părinte Gherasim, care a fost foarte generos și prezent, chiar și de două ori pe zi, pentru cercetarea și grija permanentă ca treburile să se desfășoare foarte bine. În cadrul acestor lucrări s-a consolidat structura de rezistență a zidurilor și s-a conservat și restaurat pictura murală interioară și exterioară de pictorii restauratori Șerban Angelescu, Viorel Grimalschi și Elena Murariu. Tot în această perioadă au

avut loc importante săpături arheologice efectuate de arheologul Emil Lupu sub îndrumarea șefului de proiect arheolog Aurel Ioan Botez.

O altă lucrare majoră o constituie restaurarea Palatului brâncovenesc începută în anul 1992 și finalizată în anul 2008 de către Ministerul Culturii și Cultelor. De la ultima restaurare efectuată de generalul Paul Teodorescu între anii 1938 și 1940, Palatul brâncovenesc a fost afectat în urma cutremurului din anul 1977, motiv pentru care necesita intervenții la rezistența lui. În urma amplelor lucrări de consolidare și restaurare, el a fost readus la forma sa inițială, toate încăperile păstrând întregul tezaur. Una dintre cele mai importante încăperi ale Palatului este Camera memorială a generalului Paul Teodorescu amenajată cu obiecte personale și deschisă ca muzeu.

S-au realizat consolidări, reparații și restaurări la nivelul tuturor clădirilor existente, incluzând chiliile și celelalte corpuri din ansamblul mănăstirii.

De menționat este și Casa de Oaspeți Mugur Isărescu, ridicată între anii 1996 și 1999, cu sprijinul Băncii Naționale a României și al domnului guvernator. De asemenea, trebuie specificată ridicarea unui complex de chilii în partea de nord-est a mănăstirii, începute în anul 1992 și finalizate în doar doi ani. Pentru o mănăstire este vitală asigurarea celor necesare traiului, pentru că mănăstirile sunt complet autonome

economic, de aceea trebuie amintită aici ridicarea, după anul 1994, a unui complex gospodăresc în întregime nou, în care se află de la ateliere de croitorie, litografie, tâmplărie și pictură până la sere, brutărie și atelier de confecționat lumânări.

Cea mai mare lucrare din viața Sfintei Mănăstiri Dintr-un Lemn a avut loc în anul 2008 când s-a pus piatra de temelie pentru construirea unei noi Biserici cu Hramul Nașterea Maicii Domnului. Un sfânt locaș în care să încapă soborul de maici împreună cu pelerinii care vin în număr din ce în ce mai mare să se închine la Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, cu rugăciunile Prea Curatei Maicii Sale și cu dăruirea credincioșilor, în prezent Biserica cea nouă s-a înălțat și acoperit, urmând efectuarea lucrărilor de finisare interioare și exterioare. E semn că, în pofida crizelor de tot felul, istoria se scrie încă la Dintr-un Lemn.

Linia Mănăstirii Dintr-un Lemn și un duh aparte care a sălășluit în încăperile, aleile și împrejurimile ei, i-au atras pe foarte mulți oameni. Cine a venit o dată revine, pentru că o dorință ascunsă și inexplicabilă împinge a mai respira iar și iar aerul și duhul locului. Cel căruia îi este dat să treacă pragul Mănăstirii Dintr-un Lemn în chip nevăzut îi vor ieși în întâmpinare cugetele tainice pe care Prea Curata Fecioara Maria le-a pus la temelia acestui dumnezeiesc locaș.

NOTE

- Mănăstirea Dintr-un Lemn.
- Mănăstirea Dintr-un Lemn.
- Revista „Mănăstiri Ortodoxe”, nr. 14/2013, *Mănăstirea Dintr-un Lemn*, București, Editura De Agostini Hellas S.R.L., pp. 1-31; Rasofoara Tecla Fuiuogă, Rasofoara Teodosia Barac, *Monografia Mănăstirii Dintr-un Lemn*, Târgu Jiu, Editura Măiastra, 2009, 270 p.
- P.S. Vartolomeu, *Eparhia Râmnicului Noului Severin*, în „Anuar pe anii 1921-1925”, București, Tipografiile Române Unite, 1924, p. 638.
- Arhimandritul Dr. Chesarie Gheorghescu, *Pomelnicul Sfintei Mănăstiri Dintr-un Lemn*, Râmnicu Vâlcea, Tipografia Almarom, 1988, p. 4.
- Emilia Cioran, *Călătoriile Patriarhului Macarie de Antiohia în Țările Române 1653-1658*, București, f.e., 1900, p. 170.
- Mitropolitul Ungro-Vlahiei Neofit, în „Biserica Ortodoxă Română”, Anul III/1876-1877, București, p. 8.
- Victor Brătulescu, *Inițiale și Monograme legate de Semnul Sfintei Cruci*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 7-8/1956, p. 579.
- Arhimandrit Dr. Chesarie Gheorghescu, *Mănăstirea Dintr-un Lemn, Legendă și credință*, Râmnicu Vâlcea, Editura Departamentul Informațiilor Publice, 1995, p. 3.
- Emilia Cioran, *Op. cit.*, p. 170.
- Radu Crețeanu, *Mănăstirea Dintr-un Lemn*, București, Editura Meridiane, 1966, p. 29.
- Arhimandrit Dr. Chesarie Gheorghescu, *Mănăstirea dintr-un lem, Râmnicu Vâlcea*, Editura Episcopiei Râmnicului și a Argeșului, 1987, p. 28.
- Ion Trajenescu, *Mănăstirea Dintr-un Lemn și Mănăstirea Govora*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, Anul III, nr. 1 (fasc. 9)/ianuarie-martie 1910, p. 35.
- Inginer Vasile V. Vasiliu, *Mănăstirea Dintr-un Lemn*, Râmnicu Vâlcea, Tipografia „Episcopul Vartolomeu” a Sfintei Episcopii a Râmnicului Noului Severin, 1934, p. 28.
- Ibidem*, pp. 29-30.
- Ibidem*, p. 30.
- Ibidem*, p. 31.
- Valeriu Anania, *Cerurile Oltului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Episcopiei Râmnicului și a Argeșului, 1990, p. 210.
- Constantin Bălan, *Inscripțiile medievale și din epoca modernă a României, Jud. Vâlcea (sec. XVI-1848)*, București, Editura Academiei Române, 2005, p. 417.
- V. Drăghiceanu, *Monumentele Istorice din Oltenia*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, Anul XXIV, Fasc. 69, iulie-septembrie 1931, p. 126.
- ***Călători străini despre țările române, vol. VI, Paul Alep, București, Editura Științifică, 1976, pp. 214-216; vezi și Doru Căpătaru, *Călător prin Oltenia medievală cu Paul de Alep*, Drăgășani, Editura Kitcom, 2007, pp. 71-73.
- Radu Crețeanu, *Op. cit.*, p. 647.
- Ibidem*, p. 52.
- Ibidem*, p. 67.
- N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, Anul XXV, 1933, Vălenii de Munte, p. 59.
- G. Oprescu, *Noi și bogate perspective pentru arhitectura noastră*, în „Studii și cercetări de istoria artei”, Anul I, nr. 1-2/ianuarie-iunie 1954, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, p. 12.
- Prof. Victor Brătulescu, *Zugravul cântăreț Gheorghe Gherontie*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2/1962, p. 29.
- D. Năstase, *Istoria artelor plastice în România*, vol. I, București, 1968, p. 272.
- I.D. Ștefănescu, *L'icone de la Vierge du Monastere Dintr-un Lemn*, Byzantion, VI, 1931, pp. 601-602.
- Al. Efremov, *Icoane românești*, București, Editura Meridiane, 2003, pp. 28-29.
- Mitropolitul Ungro-Vlahiei Neofit, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul III, 1876-1877, București, p. 10.
- Al. Efremov, *Op. cit.*, pp. 28-29.